

FYLAKRA

Buerman H.L.
scwf
scwf

**maandblad
rond de
utrechtse
fysika**

JAARGANG 30, NUMMER 6.

FYLAKRA WORDT UITGEGEVEN DOOR DE VAKGROEPEN EN
AFDELINGEN VAN DE SUBFACULTEIT NATUUR- & STERREN-
KUNDE VAN DE RIJKSUNIVERSITEIT UTRECHT.

30e jaargang nummer 6.

Redactie: H.L. Buerman, G.J. Hooyman, G. Nienhuis,
A. van Nieuwpoort (eindred.), P. de Wit.

druk: huisdrukkerij subfaculteit Natuur- & Sterren-
kunde, kamer 011, LEF.

Typewerk: Riet Bosman, Thea van de Handel, eindred.

INDELING FACULTEIT DER WISKUNDE EN NATUURWETENSCHAPPEN

Zoals u wellicht weet heeft het College van Bestuur het (onzalige) idee om de nu bestaande zes subfaculteiten samen te voegen tot één super faculteit Wiskunde en Natuurwetenschappen.

Het bestuur van onze subfaculteit heeft onlangs zijn standpunt in deze als volgt aan het CvB medegedeeld.

Met uw brief van 11 september 1986 heeft u ons een discussienota betreffende de indeling van de Faculteit der Wiskunde en Natuurwetenschappen toegezonden met een verzoek om commentaar. De discussienota geeft ons aanleiding het volgende op te merken.

Bij de afweging van de voor- en nadelen van samenvoeging van alle bestaande subfaculteiten tot één grote, ongedeelde faculteit enerzijds en bestending van de huidige situatie van zes (sub)faculteiten anderzijds gaan wij ervan uit dat bestuurlijke verantwoordelijkheid slechts mogelijk is op het niveau waar deskundig inzicht en overzicht op de betrokken disciplines aanwezig zijn. Juist het bestuur van de faculteit zal moeten oordelen en beslissen op grond van inhoudelijke afweging.

In de huidige situatie is deze bestuurlijke zeggenschap volgens wettelijke regels gelegd bij het facultaire niveau, terwijl op het hogere niveau marginaal wordt getoetst; daardoor bevinden we ons thans in een goed en bevredigend bestuurlijk klimaat. Een raad en een bestuur die hun kracht vinden in deskundigheid behoeven niet hun toevlucht te nemen tot formalisering en uniformisering van regels, en zij zullen juist daardoor voor de betrokken vakgebieden een optimale inrichting van onderwijs en onderzoek kunnen realiseren.

Het is vooral deze verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van onderwijs en onderzoek, die alleen gefundeerd kan zijn op de inhoudelijke deskundigheid terzake, die hoge eisen aan het besturen stelt. Daarnaast leidt de huidige subfacultaire indeling bovendien tot een duidelijk en effectief landelijk disciplineoverleg. Voorts maakt directe kennis van de facultaire infrastructuur, "de werkvloer", het mogelijk op adequate wijze beslissingen te nemen die het vertrouwen kunnen hebben van de universitaire medewerkers. Juist in een universitaire omgeving, waar de onderwijs- en onderzoekkundige expertise zich onder de medewerkers (d.w.z. zowel wetenschappelijk als ondersteunend en beheerspersoneel) en studenten bevindt, is consensus onmisbaar voor het besturen, waardoor een zwaar beroep wordt gedaan op de onderwijskundige en wetenschappelijke betrokkenheid van het bestuur.

Het is een onmogelijke eis zulk een betrokkenheid te moeten verwerven in een superfaculteit met ca. 1350 medewerkers in zeer uiteenlopende disciplines. Van een bestuur met kleine omvang kan geen inhoudelijk inzicht worden verwacht over de gehele breedte, de "span of control" is in dit opzicht te groot. Daarom wijzen wij de constructie met één ongedeelde faculteit af.

Voorts constateren wij t.a.v. (sub)facultaire grenzen het volgende:

- A. In de huidige situatie is intersubfacultaire en interfacultaire samenwerking een vertrouwd beeld in onze subfaculteit, en dit geldt zowel voor het onderwijs als voor het onderzoek. Zonder enige pretentie hier een volledige opsomming te geven van bestaande samenwerkingen, noemen wij de navolgende disciplines, instituten en instellingen:

Intersubfacultair: aardwetenschappen, biologie, farmacie, informatica, scheikunde, wiskunde.

Interfacultair : aardrijkskunde en prehistorie, diergeneeskunde, geneeskunde, sociale wetenschappen.

Er is samenwerking met een groot aantal nationale en internationale (para)universitaire instituten en andere instellingen:

- Landbouwniversiteit te Wageningen
- Laboratorium voor Ruimteonderzoek te Utrecht
- Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee te Texel
- ZWO-laboratorium voor Isotopengeologie te Amsterdam
- Kernfysisch Versnellerinstituut te Groningen
- Nationaal Instituut voor Kernfysica en Hoge-energiefysica te Amsterdam
- FOM-Instituut Rijnhuizen te Nieuwegein
- FOM-Instituut voor Atoom- en Molecuulfysica te Amsterdam
- Radiosterrewacht te Dwingelo/Westerbork
- Interuniversitair Reactorinstituut te Delft
- KNMI te de Bilt
- Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne te Bilthoven
- CERN te Genève, Zwitserland
- SLAC te Stanford, Californië, USA
- Researchinstelling te Risø in Denemarken
- Daresbury Laboratory in Engeland
- Royal Greenwich Observatory in Engeland
- Rutherford-Appleton Laboratory in Engeland
- University College, London in Engeland
- European Southern Observatory
- European Space Agency

Van enige subfacultaire beperking blijkt geen sprake te zijn.

Deze belangrijke samenwerkingsverbanden kunnen slechts worden bestendigd en uitgebreid in een bestuurstructuur als de thans bestaande, d.w.z. gebaseerd op inhoudelijke deskundigheid en slagvaardigheid. Zij zijn ontstaan uit initiatieven van enkelingen en konden groeien tot de huidige omvang door de directe ondersteuning en betrokkenheid van een op deze vakgebieden alert bestuur.

Samenvoeging tot één grote faculteit draagt hier niets aan bij.

B. In de huidige situatie is het voor de studenten mogelijk een onderwijspakket samen te stellen dat subfacultaire en facultaire grenzen, zelfs universitaire begrenzingsen, overschrijdt.

Hier kunnen de volgende, veelvuldig gerealiseerde mogelijkheden worden genoemd:

- (I) De keuzevakken: informatica, geofysica, geschiedenis der natuurwetenschappen, logica, natuurkunde sterrenkunde & samenleving, scheikunde, wijsbegeerte der natuurwetenschappen, wiskunde.
- (II) De vrije keuzevakken met keuzemogelijkheid uit het gehele aanbod van Nederlandse universiteiten.
- (III) Bovendien zijn recent op voorwaarde dat aan bepaalde criteria werd voldaan de volgende keuzevakken goedgekeurd: bedrijfseconomie, bedrijfskunde, milieukunde, off-shore technologie, Russisch. Enkele hiervan werden en worden gevolgd aan de Technische Universiteit Eindhoven, de Technische Universiteit Delft, de Erasmus Universiteit Rotterdam.

Samenvoeging tot één grote faculteit draagt hier niets aan bij. Het bestuur van de subfaculteit voorziet in de toekomst een nog grotere flexibiliteit bij het samenstellen van interdisciplinaire studiepakketten als gevolg van de mogelijkheden

die de HOAK-nota nu biedt. Het is voornemens te onderzoeken hoe in samenwerking met andere subfaculteiten een vrijere pakketkeuze uit het gehele onderwijsaanbod kan worden gerealiseerd.

Voorts heeft de praktijk van de afgelopen jaren aangetoond dat (sub)facultaire grenzen geen belemmering hebben gevormd om andere specialismes in onze subfaculteit op te nemen, zoals b.v. indertijd Grondslagen der Natuurkunde en thans Meteorologie en Fysische Oceanografie. De subfaculteit is bereid en in staat gebleken groepen op te nemen die aanknopingspunten met ons onderzoekgebied hebben, of te bevorderen dat zulke groepen in de naaste omgeving kunnen samenwerken.

Het bestuur van deze subfaculteit heeft kennis genomen van de standpunten van andere subfaculteiten en wil op grond daarvan zijn instemming betuigen met de reacties van de andere subfaculteiten. Het is van mening dat de meeste gehanteerde argumenten afgeleiden zijn van de bovengenoemde uitgangspunten en overwegingen onzerzijds. Zo verwacht het dat ondanks het voorgeschreven geringe aantal bestuurders bij één ongedeelde faculteit het in werkelijkheid bij het besturen betrokken aantal mensen zal toenemen en dat dit zal samengaan met een grote bureaucratisering.

Het is dus vooral op grond van het op deskundigheid gebaseerde gezag en de daarmee direct samenhangende mogelijkheid om slagvaardig tot eensluitende besluiten te komen, dat wij met sterke overtuiging het standpunt innemen dat de huidige subfacultaire indeling in een facultaire indeling dient te worden omgezet.

Namens het bestuur van de subfaculteit
Natuur- en Sterrenkunde,

prof.dr. P.J. Brussaard.

INBRAAK

Het stond, verlucht met foto, in het U-blad van 31.10.1986. De bezetting van het VSNU-gebouw door 'boze studenten'.

Al lezend bleek echter dat het niet om 'bezetters' maar om doodgewone inbrekers gaat.

Diefstal met voorbedachte rade, immers nadat de 'bezetters' eenmaal binnen waren "kon met het andere doel -het vergaren van informatie- van de bezetting begonnen worden".

"Wat in de computer zit, wordt op meegebrachte

"floppy-disks gekopieerd. De archieven worden

"nagezocht op eventuele vertrouwelijke reacties

"van de verschillende CvB's op de bezuinigingen".

Laten we vooral met z'n allen lekker tolerant blijven ten opzichte van deze dieven. Misschien staan ze dan straks wel bij ons binnen "om de bureaus verder uit te kammen" en "wanneer alle aanwezige drank min of meer op is" "stukken uit het gebouw te smokkelen".

Een advies tenslotte voor de beroeps-inbreker.

Wanneer u soms op heterdaad wordt betrapt zeg dan dat u een 'boze student' bent die niet inbreekt maar het pand 'bezet'.

Ook u gaat dan ongetwijfeld vrijuit.

AvN.

ARBEIDSDUURVERKORTING 1987.

Het College van Bestuur heeft de Instructie Arbeidsduurverkorting, waarin nader vorm is gegeven aan de Richtlijnen meerjaren- en life-time variant arbeidsduurverkorting 1985, vastgesteld.

Het is de bedoeling dat deze nieuwe Instructie per 1 januari a.s. gaat gelden.

De nieuwe Instructie bevat in vergelijking met de Instructie ADV 1986 en de Spaarregeling ADV enige nieuwe elementen.

De eerste is dat het rooster voor de arbeidsduurverkorting voor de periode van een kalenderjaar vastgesteld dient te worden door de secretaris van de subfaculteit wanneer hij brugdagen wil aanwijzen. Verder is een maximum gesteld aan het aantal brugdagen. Zij kunnen slechts als zodanig worden aangewezen in de periode rondom Kerst en Nieuwjaar.

De te volgen procedure voor arbeidsduurverkorting bij de onderdelen is niet gewijzigd.

De Instructie bevat thans een regeling die inhoudt dat in sommige gevallen de opbouw van roostervrije tijd wordt onderbroken wanneer de betrokken medewerker gedurende een lange periode afwezig is.

Nieuw is de inhoud van de Spaarregeling ADV. Deze is de invulling van de Richtlijnen zoals het CvB zich die voorstelt.

Een verlenging van de arbeidsduur tot meer dan 42 uur per week acht het College ongewenst. Zo is het ook geen voorstander van een werkweek voor fulltimers van korter dan 30 uur na een periode van langer werken dan 38 uur per week. Dit vanwege te verwachten problemen met vervanging over zo'n lange periode.

Vooralsnog wil het CvB geen categorieën personeelsleden uitzonderen van de spaarvariant.

Wellicht zou men kunnen denken aan medewerkers die in ploegendiensten werken of medewerkers waarvan er slechts één per vakgroep in dienst is. De ervaring sinds de invoering van de spaarvariant ADV leert echter dat slechts weinigen voor deze vorm van arbeidsduurverkortung belangstelling hebben. Ook wil het thans geen voorstellen formuleren voor algemene criteria op grond waarvan een individueel verzoek tot sparen kan worden geweigerd.

Wel blijft de mogelijkheid open om in de toekomst categorieën te gaan uitzonderen of weigeringscriteria voor individuele verzoeken in te voeren. Het is immers niet uitgesloten dat onderdelen de noodzaak gaan voelen verzoeken te weigeren. Wanneer dit inderdaad zou gebeuren zal het College, alvorens in individuele gevallen een negatieve beslissing genomen zal kunnen worden, met de secretaris van de subfaculteit overleggen over de omschrijving van uit te zonderen categorieën of weigeringscriteria. Aan de hand van de dan tot stand gekomen regeling zal vervolgens op dergelijke verzoeken worden beslist.

Formeel vallen hoogleraren thans nog niet onder de bepalingen van het ARAR en dus ook nog niet onder de arbeidsduurverkortung. Het behoort tot de mogelijkheden dat dit binnen afzienbare tijd wel het geval zal zijn. Wanneer een hoogleraar hierom verzoekt kan de secretaris van de subfaculteit ermee accoord gaan dat de Instructie ADV voor hem/haar wordt gehanteerd.

Instructie Arbeidsduurverkortung geldig vanaf 1 januari 1987.

In de Regeling Arbeidstijd is bepaald dat de werktijdenregeling voor de subfaculteit wordt vastgesteld door de secretaris van de subfaculteit op voorstel van de vakgroep of het hoofd van een dienst.

Onder werktijden en werktijdenregeling in de Regeling Arbeidstijd wordt tevens verstaan het vastgestelde rooster van de arbeidsduurverkortung, het rooster van de aanwezigheid van alle medewerkers, vast te stellen voor een vooraf bepaalde periode, waarin de voor de periode geldende roostervrije dagen c.q. halve dagen voor iedere medewerker zijn opgenomen.

Een werktijdenregeling heeft een geldigheidsduur van tenminste een half jaar tenzij de secretaris van de subfaculteit een kortere geldingsduur noodzakelijk acht. Wanneer hij echter brugdagen wil aanwijzen dient de werktijdenregeling voor een periode van een kalenderjaar vast te worden gesteld.

Uitgangspunten van de Arbeidsduurverkortung (ADV).

- a. ADV is in beginsel ingevoerd op jaarbasis. Iedere full-time medewerker heeft per kalenderjaar recht op 12 roostervrije dagen. De gemiddelde werkweek is 38 uur geworden. Roostervrije tijd dient in eenheden van tenminste een halve dag te worden opgenomen.
- b. Deeltijdwerkers die een aanstelling in tienden behouden, krijgen roostervrije dagen naar rato van de omvang van hun aanstelling, deeltijdwerkers die bij de invoering van de ADV in 1985 een aanstelling in uren per week hebben behouden beschikken niet over roostervrije tijd.
- c. Het rooster van aanwezigheid dient zo te worden opgesteld dat de bestaande bedrijfstijd per werkeenheid tenminste gehandhaafd blijft.
- d. De universiteit als geheel is rondom Kerst en Nieuwjaar niet gesloten. De subfaculteit kan voorstellen zelf een regeling voor sluiting rondom Kerst en Nieuwjaar vast te stellen, als onderdeel van de werktijdenregeling. Hiervoor kunnen per kalenderjaar maximaal vijf roostervrije dagen worden gebruikt.

Als zgn. brugdagen kunnen worden aangewezen: de dagen tussen Kerst en Nieuwjaar, 24 december als dit op een maandag valt en 2 januari als dit op een vrijdag valt.

- e. Medewerkers hebben recht om over een periode van maximaal vijf kalenderjaar hun roostervrije tijd te sparen en na die periode op te nemen. Wanneer ze in die periode 40 uur per week werken levert dit per jaar 12 dagen roostervrije tijd op (verminderd met het aantal aangewezen brugdagen). Ze kunnen er ook voor kiezen 42 uur per week te gaan werken, hetgeen 24 roostervrije dagen (verminderd met het aantal brugklassen) per jaar betekent.

Procedure.

- a. De secretaris van de subfaculteit verstrekt de voorzitters van vakgroepen en de hoofden van diensten deze instructie, voorzien van eventuele nadere aanwijzingen die uit oogpunt van de specifieke bedrijfsvoering noodzakelijk zijn en een opgave van het aantal roostervrije dagen dat in de periode moet worden ingeroosterd per medewerker. Hij verzoekt hen voorstellen voor werkroosters bij hem in te dienen na overleg met betrokkenen.
- b. Hij stelt de werktijdenregeling vast per werkeenheid, in overeenstemming met het subfaculteitsbestuur en op voorstel van de vakgroep, en draagt zorg dat dit rooster voor iedereen zichtbaar nabij de werkplek wordt opgehangen.
- c. Indien de secretaris geen overeenstemming bereikt met zijn bestuur legt hij het geschil voor aan het College van Bestuur, dat dan alsnog een werktijdenregeling zal vaststellen.
- d. Vakgroepvoorzitters horen hun vakgroep alvorens hun voorstel in te dienen.

- e. De secretaris van de subfaculteit kan slechts afwijken van het voorstel van de vakgroep nadat de voorzitter van de vakgroep door hem is gehoord.
- f. Indien in een werkeenheid een dienstraad aanwezig is dan wordt deze gehoord door het hoofd van de dienst, voordat deze zijn voorstel indient.
- g. Eventuele geschilpunten die na het horen van de medewerkers (vertegenwoordigers) overeind gebleven zijn worden gemeld bij het indienen van de voorstellen.

Rechten en plichten.

- a. Bestaande afspraken met deeltijdwerkers over de dagdelen per week die zij niet aanwezig zijn dienen gehandhaafd te blijven (tenzij de medewerker instemt met een andere regeling).
- b. Indien dit uit een oogpunt van bedrijfsvoering noodzakelijk is (b.v. door ziekte van anderen, niet te voorziene piekbelasting) kan een medewerker verplicht worden op een vooraf geplande roostervrije (halve)dag toch te werken. In ruil hiervoor krijgt hij dan, zoveel mogelijk binnen de periode waarvoor de werktijdenregeling is vastgesteld en zoveel mogelijk rekening houdend met zijn wensen, een andere (halve)dag vrij.
- c. De regeling reiskosten woon-werkverkeer wordt vooralsnog gehanteerd alsof er geen ADV is ingevoerd.
- d. Roostervrije-tijd is niet op te vatten als vakantie of verlof in de zin van het ARAR of AOB, hetgeen o.m. betekent dat bij ziekte op een roostervrije dag die roostervrije dag vervalt.
- e. Wanneer voor een medewerker een rooster geldt met een duur van een jaar of langer wordt de opbouw van roostervrije tijd beëindigd op het moment dat hij langer dan 6 maanden afwezig is wegens ziekte.

- Zodra hij weer terug is gaat de opbouw verder.
- f. Er vindt geen opbouw van roostervrije tijd plaats gedurende de periode dat een medewerker buiten de Rijksuniversiteit wordt gedetacheerd of buitengewoon verlof heeft van langer dan een maand.

Spaarregeling ADV.

- a. Door de secretaris van de subfaculteit worden schriftelijk de afspraken vastgelegd met de medewerker die de beschikbare roostervrije tijd wenst op te sparen. Daarbij dient te worden vastgelegd of de betrokkene 40 dan wel 42 uren per week zal werken en bepaald dient te worden in welke vorm de opgespaarde roostervrije tijd zal worden opgenomen. Voor part-timers geldt hier de keus uit de normale werkweek of 2 uur extra.
- b. De periode waarover roostervrije tijd gepaard kan worden bedraagt minimaal 1 en maximaal 5 kalenderjaren.
- c. Indien wordt gespaard worden alle beschikbare roostervrije dagen gespaard (d.w.z. minus aangewezen brugdagen).
- d. Na ommekomst van elk kalenderjaar wordt door de secretaris schriftelijk bijgehouden hoeveel roostervrije dagen de medewerker heeft gespaard.
- e. Het opnemen van opgespaarde roostervrije dagen is mogelijk in twee vormen, te weten een roostervrij blok of in de vorm van een kortere werkweek. Van de laatste vorm kan slechts gebruik worden gemaakt wanneer de betrokken medewerker in het jaar van opnemen 60 jaar of ouder is. De periode waarover aldus in een kortere werkweek wordt gewerkt moet minimaal de helft bedragen van de periode waarover de roostervrije tijd is opgespaard. Het opnemen dient aan te sluiten bij de periode van sparen.

- f. Wanneer de opgespaarde roostervrije dagen als één blok worden opgenomen dient te worden uitgegaan van de wensen van de betrokkene tenzij de dienst dit niet toelaat. De secretaris van de subfaculteit beslist hierover, in overeenstemming met het subfaculteitsbestuur, de vakgroep gehoord.
- g. Het is toegestaan het roostervrije blok zo in te roosteren dat dit aansluit bij de vakantie of direct voorafgaat aan de datum waarop de medewerker met pensioen dan wel met VUT gaat.
- h. Bij ziekte in het roostervrije blok vervallen de daarmee gemoeide roostervrije dagen. In bijzondere gevallen kan het College van Bestuur hierover afwijkend besluiten.
- i. Het blok waarin de medewerker zijn opgespaarde roostervrije dagen geniet is strikt te beschouwen als vrije tijd. Eventuele activiteiten van die medewerker in dat blok (al dan niet bezoldigd) zijn in het kader van de regeling nevenwerkzaamheden te beschouwen als nevenactiviteiten buiten diensttijd.
- j. Bij beëindiging van het dienstverband gelden de normale opzegtermijnen. Een nog beschikbaar roostervrij blok dient zoveel mogelijk vóór de ontslagdatum te worden ingeroosterd. Indien dit niet geheel mogelijk is worden overblijvende roostervrije dagen niet uitbetaald. Ook vindt na overlijden van de medewerker geen uitbetaling plaats van niet-opgenomen roostervrije dagen.
- k. Eventueel bij andere instellingen opgespaarde roostervrije dagen worden bij indiensttreding bij de Rijksuniversiteit te Utrecht overgenomen.
- l. De subfaculteit dient uit de eigen middelen zorg te dragen voor een adequate vervanging van medewerkers die door het opnemen van gespaarde roostervrije tijd niet aanwezig zijn.

(De redactie van FYLAKRA adviseert u dit artikel over de ADV 1987 te bewaren.)

VERNIEUWING SALARISADMINISTRATIE

Het College van Bestuur heeft in januari definitief besloten de berekening van de salarissen uit te besteden aan het Rijks Computercentrum (RCC). Deze overgang naar het RCC moet per 1 januari 1987 een feit zijn.

Men gaat werken met data-entry, dat wil zeggen via terminals bij de salarisadministratie, naar een Philips computer -de P7300- die geplaatst gaat worden in het Bestuursgebouw. Dagelijks wordt dan al het werk dat via de terminals is verwerkt in de P7300 doorgezonden naar het RCC te Apeldoorn. Daar wordt alles nog een keer gecontroleerd en het bijgewerkte bestand komt terug naar de P7300.

In de dagelijkse verwerking van de mutaties zullen vele zaken anders verlopen, waarbij anders in een aantal gevallen vlotter en gemakkelijker betekent. Voorbeeld: bevorderingen met terugwerkende kracht (ja, ondanks alle bezuinigingen worden mensen nog wel eens bevorderd) zullen door de computer automatisch worden berekend.

De overgang naar het RCC betekent ook dat bepaalde coderingen veranderd moeten worden. Waar mogelijk worden de oude gehandhaafd, maar dat zal niet in alle gevallen haalbaar zijn.

Wat zullen de medewerkers van de RUU nu van de verandering gaan merken? Allereerst de salarisspecificatie. Deze zal er anders uit gaan zien. Hoe precies weet men nog niet, maar in ieder geval niet meer blauw en van een groter formaat dan het huidige exemplaar.

Ook zal er meer en duidelijker informatie op vermeld staan, zoals bijvoorbeeld de opgebouwde aanspraken op vakantiegeld.

WORGENDE ZORG VOOR NIJVERE SPITTERS

Een parabel over de ondergraving van onze universiteiten door goede bedoelingen door prof.dr. K. Bakker, hoogleraar in de dierlijke oecologie aan de R.U. Leiden.

Er waren eens twee ijverige spitters. 's Ochtends vroeg kon je ze al bezig zien op het land, en als tegen de avond de meeste mensen naar huis gingen waren ze nog steeds bezig. Ja, in de tijd van het jaar dat het 's-avonds nog lang licht was gingen ze ook na het avondeten nog een tijd door. Zelfs in het weekend waren ze niet te temmen.

Deze ijver was natuurlijke bewonderenswaardig, en de mensen die hen betaalden vonden het ook prachtig. Maar toch: voor buitenstaanders waren de spitters soms nogal ondoorzichtig bezig. Ze groeven nu eens hier, dan weer daar een stuk land om, en gingen ook niet overal even diep. De spitters hadden hier zelf heel goede redenen voor, want niet elk omgespit land bleek even vruchtbaar. Dat was voor de leken niet direct overduidelijk en daarom moest er toch wat meer lijn in het werk komen, vonden de geldschieters. Ze stelden toen een aantal mensen aan die de spitters moesten controleren. Er werd een voor eenieder begrijpelijk kader gesteld waarbinnen er gegraven moest worden, maar daarbinnen waren de spitters nog redelijk vrij, gelukkig. En ze spitten vol enthousiasme verder.

Jonge mensen die hen bezig zagen, wilden ook graag meedoen, maar die moesten het vak dan eerst wel leren. De spitters waren daar graag toe bereid en al gauw kon men hen samen met hun leerlingen bezig zien. De overheid was hier natuurlijk gelukkig mee: immers zo was men ook in de toekomst verzekerd van spitters. Maar er moest wel toezicht komen en er werd een heel leerprogramma uitgewerkt.

Natuurlijk mocht dat niet teveel kosten en de spitters kregen opdracht om niet meer dan een voorgeschreven aantal uren aan de opleiding te besteden. Er werden mensen aangesteld om dit allemaal te regelen en te controleren, en bovendien werd een bureau gesticht om na te gaan hoe de spitters hun leerlingen moesten leren spitten. Hiermee was men nog niet klaar, o heden nee: er kwamen mensen die zich bezighielden met de aanschaf van de spaden en het onderhoud ervan, anderen die hun schuurtje op het land nauwlettend in het oog hielden en nagingen of alles wel volgens voorschrift gebouwd, ingericht en gebruikt werd. Weer anderen bekommerden zich om de veiligheid van de spitters. Ze bedachten dat zij in het vuur van hun werk wel eens wat al te krachtig hun spade op hun tenen zouden kunnen zetten en schreven toen peperdure speciale schoenen voor met roestvrijstaalen neuzen. Ze waren zelfs zo duur, dat er de eerste vijf jaar geen nieuwe spaden gekocht konden worden. Maar veiligheid gaat voor alles en het dragen van de schoenen was verplicht. De spitters zeiden dat het hen in hun werk belemmerde maar dat hielp niet. Ze haalden hun schouders op en strompelden voort, want het spitten was nog steeds leuk.

Ook bedacht men zich dat er controle moest komen op de mate waarin in de breedte en in de diepte gespit werd, en daarvoor werd ook iemand aangesteld. Een ander werd belast met de taak na te gaan in hoeverre al dit spitwerk maatschappelijk relevant was. Vervolgens moest iemand een beloningstructuur voor de spitters bedenken, zodat een formatieschema kon worden opgesteld dat ertoe zou kunnen leiden dat een van de spitters misschien wel Hoofdspitter zou worden. Hiervoor moest worden nagegaan hoeveel kubieke meter grond per spitter werd omgezet, waarbij natuurlijk correcties kwamen voor de grondsoorten, want men begreep wel dat zand, klei en veen niet even gemakkelijk te bewer-

ken waren. Ook werd gekeken naar het oordeel van buitenlandse bezoekers aan het terrein. Dat kon je objectief doen, dacht men, door te tellen hoe vaak het werk in hun brieven en rapporten werd genoemd.

Om de financiën een beetje in de hand te kunnen houden werd verordend dat de spitters, maar voor 38 uur spitten per week zouden worden betaald. Om dat te controleren was natuurlijk wel weer iemand nodig.

Over de gezondheid van de spitters werd gewaakt door een speciale dienst, en, als ze al eens wat zenuwachtig werden van al die mensen die zich om hen bekommerden, konden ze naar een Onafhankelijke Personeels Adviseur, een oude wijze man die hen kon bijstaan.

Regeren is vooruitzien, dus er waren ook mensen die zich bezighielden met het spitwerk in de toekomst, de zg. spitbeleidsplanning.

Al deze mensen waren de hele dag druk aan het werk: ze schreven elkaar brieven, stelden nota's en memoranda op, en vergaderden eindeloos.

's Avonds en in de weekenden gingen ze naar huis met tassen vol papier en vaak moesten ze ook dan nog nodig met elkaar overleggen. En dat alles gebeurde voor het bestwil van de spitters zeiden ze.

Enfin, het was een drukte van belang en omdat de twee spitters verstandig waren hielden ze zich erbuiten. Helaas kon dat niet altijd, want ook zij kregen een deel van de papierstroom over zich heen. De bruine enveloppen met enquêtes, invulformulieren, verordeningen, enzovoort moesten worden geopend en de inhoud verwerkt. Dat was jammer want dat ging van de spittijd af. Maar ja, het hoorde bij de inspraak en dat was toch iets moois.

Maar toen, ineens, was er die brief. Een brief die insloeg als een bom, althans bij iedereen behalve de spitters. Die begrepen hem niet. Hij luidde ongeveer als volgt:

"Binnen het uitgezette flankerende beleidskader, "samenhangend met de TVC-operatie en de BUOZ-nota "heeft onze minister gemeend de geleidelijke in- "voering van het AIO-stelsel enigszins te tempori- "seren, zodanig dat dit past binnen de financiële "randvoorwaarden die gesteld worden door het bud- "get-neutrale effect van de ATV-herbezettingsgel- "den, die in de eerste plaats daar zullen worden "besteed waar in het spanningsveld tussen onder- "zoek en onderwijs enerzijds en management ander- "zijds knelpunten ontstaan zijn, waarvan de oplos- "sing afhankelijk is van het overleg tussen de be- "langhebbende sectoren en de financierende en con- "trollerende instanties, en waarbij uiteraard de "heer In 't Veld de voorwaardenscheppende, ordende "en stimulerende taak heeft om, met behoud van het "ideaal van het HOV-nota "centres of excellence" "te stichten, o.m. met derde geldstroommiddelen "die vanzelfsprekend onderworpen moeten worden aan "kwaliteitscontrole en aan een voortdurende afwe- "ging van de maatschappelijke behoefte, hetgeen "doelmatigheidsbevorderende effecten heeft, en "waarbij de minister de vorming van concentratie- "punten voor ogen heeft die niet zozeer geogra- "fisch te localiseren zijn, maar kunnen bestaan "uit netwerken van onderzoekers, die een samenwer- "kingsovereenkomst aangaan en wier activiteiten "een startsubsidie dan wel aanjaagpremie kunnen "ontvangen indien duidelijk gemaakt wordt dat het "potentiële zelfbekostigingsaspect is meegenomen "in de planning, die geënt is op het deregule- "ringsprincipe en spoort met het PGM-model, waar- "bij nu echter uit de Nota Financiële Kaderstel- "ling duidelijk is geworden dat het beslag op de "Rijksmiddelen te groot is in verband met de te- "ruggang in de inkomsten van de overheid en dwingt

"tot een sanerende bezinning op de taakomvang van
 "de instellingen die zullen moeten toegroeien van
 "een nulgroei in 1985 naar een mingroei in de ko-
 "mende jaren, die alleen verwezenlijkt kan worden
 "als gewerkt wordt aan rendementsverbetering en
 "een zorgvuldige doorlichting, leidend tot het
 "stellen van posterioriteiten en tot reorganisatie
 "en mogelijk afstoting van taken, zonder dat daar-
 "bij de essentiële waarden worden aangetast, reden
 "waarom de minister u verzoekt om een herinkleu-
 "ring van een gereduceerd personeelsplaatje voor
 "het eind van de volgende maand."

Kortom, een bezuinigingsoperatie dus. Koortsachtig werd overlegd, cijferaaars gingen aan het cijferen, notaschrijvers aan het schrijven, juristen aan het pluizen, personeelsdeskundigen aan het wikken en wegen.

Na vele weken vergaderen, tobben, afwegen en cijferen had men eindelijk een oplossing. Weliswaar kon er eigenlijk niemand worden gemist, maar onder de druk van de omstandigheden was het enig mogelijke, het uiterste redmiddel voor de organisatie om dan, in godsnaam, maar een van de twee spitters te ontslaan, of, netter gezegd, te laten afvloeien.

Bron: U&H. Tijdschrift voor wetenschappelijk onderzoek, afl. sept/okt. 1986.

SNUFFELEN AAN DE WETENSCHAP

Van 7 tot en met 10 oktober werd in Utrecht de eerste Nederlandse Wetenschapsweek gehouden. Op de openingsdag stond "de tijd" centraal.

Tijdens het programma van die dag werd het begrip "tijd" benaderd door historici, astronomen, biologen, geologen, mathematen en fysici.

De natuurkundige invalshoek werd (uiteraard) gepresenteerd door dr. H(enk) Nauta, die een proefopstelling had ontworpen waarmee staatssecretaris mevr. Ginjaar-Maas de officiële openingen van deze week kon verrichten.

In zijn toelichting vertelde Nauta dat het 'wezen' van tijd moeilijk te definiëren is, maar dat wel iets gezegd kan worden over de eigenschappen en meetbaarheid ervan. In natuurkundig jargon deed hij vervolgens uit de doeken wat er met de proef gemeten zou worden. Zijn taalgebruik was als grap bedoeld en sloeg op wat mevrouw Ginjaar even daarvoor had gezegd. Zij had in haar openingstoespraak de scholieren namelijk voorgehouden, dat tijdens de week zou worden getoond dat het beeld van '...verstrooide geleerden, die onbegrijpelijk praten en geheimzinnige proefjes doen' een fabeltje uit stripverhalen is.

ONDERSCHEIDING.

De afdeling Natuurkunde van de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen heeft de LORENTZ-medaille 1986 toegekend aan prof.dr. G. 't Hooft.

Hij krijgt de medaille voor zijn essentiële bijdragen tot de theorie van deeltjes en velden.

AFSCHEID VAN REINHARD MORGENSTERN

of Utrechts hoofddocent wordt Gronings hoogleraar.

Met ingang van 1 september 1986 heeft Reinhard Morgenstern zijn benoeming als hoogleraar aan de Rijksuniversiteit Groningen aanvaard. Deze hoogleraarbenoeming, een van de laatste gedaan bij koninklijk besluit, werd al geruime tijd in Groningen verwacht, en nog langer in Utrecht geveesd.

De activiteiten van Reinhard Morgenstern gedurende zijn ruim zevenjarig verblijf in onze subfaculteit en binnen de vakgroep Atoom- en Molecuulfysica zijn gevarieerd. Bij zeer uiteenlopende onderzoeksprojecten had hij de dagelijkse leiding. Zijn onderzoek in Utrecht is ruwweg in te delen in ion-atoombotsingen, leidend tot emissie van elektronen, en atomaire botsingen met door laserlicht aangeslagen en gepolariseerde atomen als projectiel. Elektronenspectroscopie is voor hem even vertrouwd als laserfysica en coïncidentietechnieken. Zijn tekeningen van de ladingsverdeling van tweevoudig aangeslagen helium-atomen zijn wereldwijd bekend geworden bij vakgenoten. Een duidelijk blijk van zijn veelzijdigheid is dat op het presentiebord in de hal van het laboratorium zijn aanwezigheid steeds aangeduid wordt door twee brandende lampjes, waar anderen er al hun handen aan vol hebben om één lampje brandend te houden. Zijn benoeming in Groningen wijst al evenzeer op vertrouwen in zijn veelzijdigheid, aangezien hij daar verantwoordelijk zal zijn voor heel ander onderzoek dan in Utrecht het geval was. Hij werkt daar in het Kernfysisch Versnellerinstituut, aan verstrooiingsonderzoek aan oppervlakken en botsingsonderzoek met zeer hooggeladen ionen.

In de betrekkelijk korte tijd dat Reinhard op het Fysisch Laboratorium werkte is hij bekend geworden als een plezierig en betrouwbaar collega, altijd bereid tot het aanpakken van opkomende problemen, en met een gezonde afkeer van omslachtigheid. De combinatie van zakelijkheid, snelheid en harte-
lijkheid die hij vertoont is zeldzaam. De snelheid waarmee hij vrijwel vlekkeloos en accentloos Nederlands leerde is bewonderenswaardig. Zijn brede belangstelling op allerlei gebied bleek ook bij talloze lunchgesprekken, waarin we rondom zijn onafscheidelijke bakje vruchtenyoghurt allerlei zakelijke problemen regelden, of ideeën uitwisselden over het onderzoek, of de gang van zaken in het laboratorium in het bijzonder of de wereld in het algemeen. Zijn visie komt duidelijk overeen met zijn eigen stijl. Het leven gaat snel, en er is veel interessants te beleven. Laten we dus geen tijd verdoen met ruzie maken, met suffen of met getreuzel. Maar voor een gesprek over wat wezenlijk is in het leven, en voor inspannende ontspanning moet altijd gelegenheid zijn. Het plezier dat Reinhard heeft in inspanning blijkt uit zijn energieke wijze van werken, en evenzeer uit zijn sportieve activiteiten. Hij is de enige die deelnam aan alle sportclubjes waar mensen uit de Atoom- en Molecuulfysica bij betrokken zijn, en zowel bij het wielrennen als bij het hardlopen en het schaatsen is zijn snelheid de meeste anderen te machtig. Sedert hij met schaatsen begon heeft de Elfstendentocht een opmerkelijke renaissance door-
gemaakt, en Reinhard rijdt de tocht zelfs op dagen dat die afgelast is.

Graag danken wij Reinhard voor zijn bijdrage aan het onderzoek, het onderwijs, en vooral ook aan de sfeer in de vakgroep en de subfaculteit. Gelukkig zal er ook in de toekomst samenwerking met Utrecht blijven.

Het is jammer dat we hem niet in Utrecht konden houden, maar het is verheugend dat hij althans voor de Nederlandse natuurkunde vooralsnog niet verloren is.

Gerard Nienhuis.

AFSCHEID.

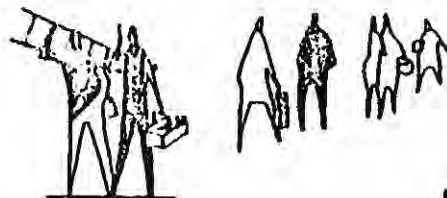
Op 1 november j.l. heeft dr. H.C.J. van Burik zijn functie als hoofd van de afdeling signaalverwerking van de subfaculteit Natuur- en Sterrenkunde neergelegd.

Hij maakt gebruik van de VUT-regeling.

Ter gelegenheid hiervan wordt hem op 21 november a.s. een afscheidsreceptie aangeboden in de ontspanningsruimte van de subfaculteit onder de subcentrale werkplaats fysica, Sorbonnelaan 4, de Uithof.

Aanvang: 16.00 uur.

Het bestuur van de subfaculteit nodigt U gaarne uit hierbij aanwezig te zijn.

Personalia

E X A M E N S

15 september 1986

Doctoraal examen experimentele natuurkunde:
H.P. van der Meulen.

27 oktober 1986

Doctoraal examen experimentele natuurkunde:
L.A.M. Ramaekers.

Doctoraal examen toegepaste natuurkunde (nieuwe
stijl): J. van Baardewijk.

MO-B natuurkunde: mw. J.M. de Keijser.

IN DIENST TRADEN:

mw. C. Jacobs, tijd.onderwijsmedew.didactiek
R. Scholte , tijd.onderwijsmedew.didactiek
J. Voerman , techn.medewerker kernfysica.

UIT DIENST GINGEN:

E.A. Bakkum, tijd. wet.medew. kernfysica
R. v.d. Berg, tijd.wet.medew. med.en fysiол.fysica
H.C.J. van Burik, hoofd afd. signaalverwerking
E. Buysman, tijd. wet.medew. meteor.& fys.oceanogr.
J. Erisman, tijd. wet.medew. meteor.& fys.oceanogr.
T.v.d. Weiden, tijd. wet.medew. t.b.v. natuurk.winkel.

NATUURKUNDIG GEZELSCHAP UTRECHT

- dinsdag 11 november Prof.dr. J.H. Wolter
(Eindhoven)
"Het Quantum Hall Effect"
- dinsdag 16 december Prof.dr. N.G. van Kampen
(Utrecht)
"Orde en Chaos"
- dinsdag 13 januari Dr. J. Oerlemans (Utrecht)
"Gletsjers"

De vergaderingen worden gehouden in een collegezaal van Transitorium I, Leuvenlaan. De aanvang is telkens om 20.00 uur.

ALGEMEEN FYSISCH COLLOQUIUM UTRECHT

- donderdag 27 november St. Nicolaas
Plaats: Transitorium I,
blauwe zaal.
Tijd: 15.30 uur.
- donderdag 11 december Prof.dr. H.A.M. Snelders
(Utrecht)
"Opvattingen over de
materie in de 19e eeuw"
Plaats: KVS-gebouw 056
Tijd: 16.00 uur.

VAKGROEP GECONDENSEERDE MATERIE

Gewijzigde datum

- donderdag 13 november D.A. Wiersma (Groningen)
aanvang 16.00 uur Picoseconde optische ver-
schijnselen vaste stoffen.
- vrijdag 28 november E.W.J.L. Oomen
aanvang 16.30 uur Luminescentie van het
Sb³⁺ ion in verdunde
anorganische systemen.
- vrijdag 12 december K.Z. Troost
aanvang 16.30 uur Voortplanting van
fononpulsen in robijn.
- vrijdag 19 december J.J. Kelly
aanvang 16.00 uur (Foto)electrochemie aan
halfgeleideroppervlakken.
- Plaats: KVS-gebouw, kamer 260.

COLLOQUIA RIJNHUIZEN

- vrijdag 14 november P.J. van de Mortel (TUE)
Collectieve verstrooiing van
CO₂-laserlicht aan een gemag-
netiseerde holle kathodeboog.
- vrijdag 21 november J.A. Hoekzema (Rijnhuizen)
ECRH in TFR.
- donderdag 4 december D.C. Schram (TUE)
Plasmarotatie in JET.
- vrijdag 9 januari M. Kuperus (Sterrewacht,
Utrecht)
Elektrodynamica van accretie-
schijven.
- vrijdag 23 januari G.M.D. Hogewey (Rijnhuizen)
Computertoepassingen op Rijn-
huizen.
- vrijdag 30 januari T.J. Schep
Opwekking van supra-ther-
mische elektronen en stroom-
aandrijving in JET d.m.v.
ECRH.

De colloquia worden gehouden in de collegezaal van het FOM-instituut voor Plasmafysica Rijnhuizen en in de regel om 16.00 uur op vrijdag.

Gasten van buiten kunnen op de dag van het colloquium telefonisch om bevestiging vragen. Rijnhuizen ligt op het Industrierrein van Nieuwegein "Plettenburg West".

De jaarlijkse
Kerstborrel van
FYLAKON is op
18 december a.s.

Iedereen is welkom
in het Onderonsje
vanaf 16.00 uur

